

Festa Major de Gràcia, 1933.

El mateix Anselm Torres, que s'havia recuperat una mica i treballava a Barcelona, va arranjar una actuació dels bastoners a Barcelona els dies 15 i 16 d'agost, per la Festa Major de Gràcia.

L'Anselm coneixia bé la ciutat i és per això que els dies que hi van ser hi van pernoctar en una pensió del carrer Portaferriassa anomenada RIPALDA. Avui dia encara existeix, tot i que se'n diu DALÍ i té la qualificació d'hotel. Es van establir molt bones relacions amb els propietaris i a partir de llavors, sempre que anaven a Barcelona s'hi quedaven en aquest lloc.

La pensió era gairebé a tocar de la Rambla i per allà davant passava el tramvia número 51, que feia el trajecte fins al carrer Salmerón a Gràcia, per la qual cosa els hi era molt fàcil d'anar-hi i venir-hi vestits de bastoner.

Es van fer un fart de ballar per aquells carrers decorats pels veïns, enmig d'un ambient d'animació que va enlluernar especialment els més joves.

Coincidia que en Pau *Matador* s'hi estava a Barcelona aquells dies, contractat per la Comissió de Festes de l'Ajuntament per fer ballar els gegants, però s'ho podia fer avenir amb els de Masquefa i els bastoners van ballar al so del seu flabiol i recaptar molts cèntims per tal de cobrir les despeses de l'estada a ciutat.

Una anècdota que explica en Matas en el seu *Diari* i que després va guarnir amb més detalls el dia que el vam entrevistar a *Ràdio Masquefa* és la que es va produir dins el tramvia. Després de ballar tot el matí pels carrers de Gràcia van agafar el 51, per tornar cap a la pensió de la Rambla. Anaven vestits de bastoner i la gent se'ls mirava molt. En això, un d'ells es va posar a picar amb els bastons en el terra del tramvia, (que era de fusta) al ritme de *l'Himne de Riego*, que espontàniament s'havia posat a tocar amb el flabiol en Pau *Matador*.

De seguida tots els altres van afegir-se a la festa i sembla ser que van baixar un bon tros de carrer amb el tramvia ple de gom a gom. Amb l'adveniment de la II República hom respirava arreu aires d'optimisme i llibertat.

Festa Major d'Igualada, 1934

Gràcies a que han sobreviscut una bona part dels programes de mà de la Festa Major d'Igualada, hem pogut constatar que durant els anys 20 els Bastoners mai no hi van anar a ballar. La primera vegada que s'anuncia l'assistència de la colla en la relació d'actes festius és l'any 1934.

La participació de colles foranes era escrupolosament anotada en aquestes publicacions i s'anunciaven sovint entre comes o parèntesi per tal d'accentuar la particularitat de que venien de fora.

La primera notícia la troben en el *Diari d'Igualada* del dia 3 d'agost en un article titulat *Esbós del Programa de Festa Major*.



105. Festa major d'Igualada. Programa.

En Pau *Matador* va esdevenir una icona.

Cedida: AAM.

FESTEIGS PÚBLICS

Dia 23.—A dos quarts de cinc de la tarda: Arribada de la **Banda Municipal de Mataró**, que dirigeix el mestre Josep Llorà i Casademunt.

A la mateixa hora, es reuniran a la Plaça Castells, les autoritats i els alumnes que han assistit a la Semi-Colònia Escolar organitzada per l'Ajuntament, per tal de rebre els infants de la Colònia Escolar que ha sojornat a Montmaneu. Seguidament, s'organitzarà la comitiva i, acompanyada de la Banda, es dirigirà a la Casa Consistorial.

A les vuit del vespre: La Banda Municipal de Mataró, farà la típica **Cerca-vila** acompanyada de la *Farola*, *Gegants*, *Bastoners* (de Masquefa) i *Xiquets de Valls* (Colla Nova), en el curs de la qual, i en diverses places i carrers de la ciutat, executaran una selecció de les seves especialitats. L'itinerari que seguirà l'esmentada comitiva, serà: Passeig Verdaguier (davant de cà l'Alcalde); Poble Sec (davant la font). Soledat (encreuament Sant Vicenç); Plaça Galan i García Hernández, Plaça de la República, (en la qual s'hi afegirà el Chor «La Llàntia», que dirigit pel seu mestre Joan Muntaner, executarà algunes peces del seu repertori com a salutació a la ciutat), Rambla Sant Isidre, Plaça 17 i 18 de Juliol, Plaça Catarineu, Plaça Pi i Margall i Plaça Castells.

A les deu de la nit:

Festival a la Piscina

amb la col·laboració de l'esmentada Banda Municipal de Mataró, que executarà una selecció de sarsueles i operetes, i dels *Xiquets de Valls* (Colla Nova).

Traca lluminosa al voltant de la Piscina i **Elevació d'originals globus de paper.**

Proves nàutiques a càrrec de nedadors locals i forasters.

Nota: El benefici d'aquest festival, es destinarà a la Caixa d'Assistència Social.

Dia 24.—A les onze del matí: Acte oficial a Cà la Ciutat, en honor del compatriota pintor Gaspar Camps i entrega del pergamí nomenant-lo Fill Il·lustre d'Igualada.

106. Festa major d'Igualada.

Programació de la festa de l'any.

Cedida: AAM.

hi habitacions a la Fonda Catalunya, al bell mig de la Rambla. Anys després, passada la guerra, van tornar-hi a pernoctar en moltes ocasions¹²³.

Concurs Campionat del Penedès, 1935

La vila de Masquefa té l'honor d'haver estat representada en els tres únics concursos de ball de bastons que hi han hagut en aquest país abans la desfeta de l'any 1936: el de l'any 1929, del qual ja n'hem parlat, i dos més als quals que ens referirem en aquest apartat.

La tarda del 16 de juny de 1935 va ser molt poc lluïda quant al temps; estava molt núvol i fins semblava que hagués de ploure. Però finalment la tarda va aguantar i la *Casa del Penedès* de Barcelona va celebrar de nou al recinte del Poble

Els bastoners van actuar el dia 23 d'agost, en un cercavila que va començar al Passeig Verdaguier, passant per la Rambla, fins acabar en la Plaça Castells. Els acompanyaven la *Colla Nova dels Xiquets de Valls*, els *Gegants*, la *Banda Municipal de Mataró* i la *Farola*. Segons la premsa del moment "Les seves evolucions i exhibicions foren presenciades per un nombrós públic que els ovacionà."¹²¹

La Farola era un *espectacle* que venia protagonitzant els cercaviles de molts pobles de Catalunya (des de 1889 a Igualada) i que consistia a il·luminar el seguici amb la meravella del gas, de primer, i amb l'electricitat, bastant més tard. Un home portava alçat un pal llarg al cap del qual hi penjava un fanal amb la pantalla feta de paper de coloraines i que resultava d'allò més bonic per als infants quan hom la veia encesa.

Aquest tipus d'espectacle junt amb l'enlairament de globus aerostàtics han conservat en moltes poblacions catalanes l'aire vuitcentista de la festa fins ben entrats els anys 80 del passat segle.

Donat el fet que el cercavila començava cap el tard i que els bastoners tornaven a sortir el dia següent a un quart d'una de la tarda a la Plaça de la República¹²², era necessari fer-hi estada a ciutat, per la qual cosa van llogar-



107. Concurs de bastons al Poble Espanyol.

16 juny 1935. Moment en el qual es disposa a ballar una de les colles.

Cedida: ACBM.

¹²¹ *Diari d'Igualada*. Dimarts, 28 d'Agost 1934. Pàg.2.

¹²² *Ídem*. Dijous, 23 d'Agost 1934. Pàg.18.

¹²³ Podria ser que el nom de la fonda fos UNIVERSO (Jaume Orpí Casas), o bé que hi anessin a Igualada en una altra ocasió i que fos llavors quan van pernoctar en aquesta pensió.

Espanyol de Montjuïc, sota el patronatge artístic de la Junta de Museus de Catalunya, la *Primera Festa Major del Penedès*. Certament era la primera des de l'adveniment de la República i el fet de nomenar-la com a *primera* fa pensar que devia haver la voluntat de celebrar-ne una cada any. Aquesta festa era en realitat una còpia d'allò que ja s'havia fet el 1929; un esdeveniment que pretenia aplegar una mostra representativa variada de la cultura popular activa a les comarques penedesenques: bestiari, gegants, diables, ball de gitanes, moxiganga, castells i bastoners.

Segons recull el programa de mà, les colles a concurs eren sis: Gelida, Llorenç del Penedès, Sant Pere de Ribes, Sitges, Sant Pere de Riudebitlles i Masquefa.

L'àngel Matas diu que van participar-hi dotze en total, i és possible que així fos perquè una cosa és el que s'imprimeix en un programa i altra de ben diferent és allò que succeeix a l'últim moment, quan les colles es "desperden" i demanen de participar.

En addició a les sis esmentades, en Matas anomena altres tres: Montblanc, Sallent i Cambrils.

Segons detalla la premsa del moment, es va celebrar un "gran concurs de balls de bastons" a les sis de la tarda davant de l'Ajuntament, a la Plaça de la República, "per disputar-se valuosos premis i el títol de campió del Penedès". Adjuntem un article que descriu molt bé l'ambient viscut aquell dia.

"Con motivo de la Fiesta Mayor Penedense que se celebró el domingo (en) esta ciudad, organizado por el centro "Hijos del Panadès", a las once y media de la mañana, estuvieron en la Plaza de la República los Xiquets de Valls, con objeto de saludar a las Autoridades.

Luego se dirigieron al Ayuntamiento, frente a la puerta del cual realizaron dos nuevas exhibiciones o castillos humanos de cinco de siete y cuatro de siete, siendo también aplaudidísimos.

El señor Cascante recibió a los comisionados por los Xiquets en nombre del alcalde, haciéndoles un donativo y felicitándoles por los ejercicios que habían realizado. Con una concurrencia que hizo recordar los días más gloriosos de las fiestas desarrolladas en el clásico Pueblo Español de Montjuïc, tanto por el enorme público que invadió la plaza como por el número de elegantes señoras y señoritas que se veían, se efectuó ayer tarde la Fiesta Mayor del Panadès bajo el patronato de la Junta de Museos.

A primera hora acudió a la fiesta el Gobernador General de Cataluña y alcalde de Barcelona, señor Pich y Pon, que iba acompañado de los señores Santacana, Jové y Torner. En el salón de la casa Ayuntamiento de Valderrobles dio una interesantísima conferencia el señor Joan Amades.



FESTA MAJOR PENEDESENCA

organitzada per al 16 de juny del 1935, a la tarda,
al POBLE ESPANYOL de Montjuïc,
per la "CASA DEL PENEDEÈS", de Barcelona,
(INSCRITA A LA FEDERACIÓ COMARCAL DE CATALUNYA)
SOTA EL PATRONATGE ARTÍSTIC DE LA
JUNTA DE MUSEUS DE CATALUNYA

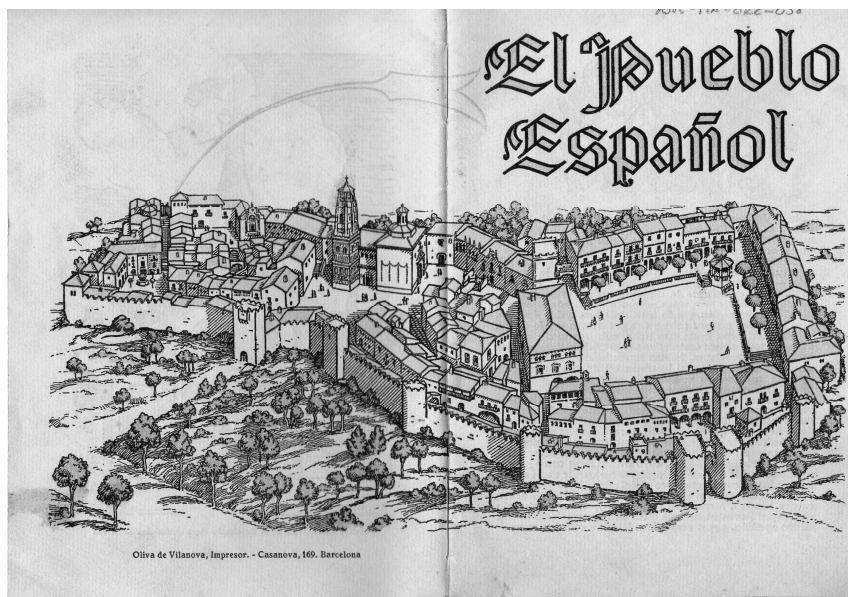
108. Concurs de bastons al Poble Espanyol.

Cartell anunciant.

Cedida: AJM.

El jurado emitió el siguiente fallo del concurso de "ball de bastons": 1º "Colla de Gelida", 2º. Colla de Sitges", 3º Colla de Montblanch".¹²⁴

En les seves *Memòries d'un Bastoner*, L'Àngel Matas deixà escrit que els de Masquefa van quedar en penúltim lloc¹²⁵, i també lamenta que aquell dia el millor flabiolaire que hi havia a la zona, en Pau *Matador*, tocava exclusivament amb la colla de Gelida. Al seu parer, això va influir molt en la decisió final del jurat i va propiciar que aquesta població



109. Programa de mà.
Cedida: AJM.

s'emportés el guardó. Poches setmanes abans de celebrar-se el concurs el cap de colla dels bastoners de Masquefa va demanar en Pau *Matador* que els acompanyés amb el flabiol. Aquest s'hi va negar al·legant que "ell tocava amb els de Gelida". El gest no li va escaure gaire bé al de *cal Batista*¹²⁶ i, "Aleshores van tirar pel dret i van buscar un altre músic, i va ser quan van trobar aquell, en Pepet Carbó". El cert és que en Pepet, flabiolaire i veí d'Esparreguera, no en sabia gaire de música, "...sabia, sí, de tocar el flabiol, però sempre la seva tonada, i de cap manera no podia competir amb el *Matador*, que tampoc sabia de música, però a ell se li sentia més...".

Fos per la música o no, els de Masquefa tampoc van guanyar res aquell 1935 i, a finals d'octubre, la malaltia va acabar amb la vida d'un bastoner: l'Anselm Torres, de *cal Cairot*.

Concurs de la Generalitat de Catalunya, 1936

L'any següent hom va convocar de nou el concurs i el 14 de juny, a poc més d'un mes del cop d'estat feixista contra el Govern de la República, la *Casa del Penedès de Barcelona*, sota el patronatge artístic de la *Junta de Museus* i la *Federació Comarcal de Catalunya* celebrava la *Segona Festa Major del Penedès*, també al Poble Espanyol de Barcelona.

Al concurs de ball de bastons hi varen concórrer nou colles: Gelida, Vella de Sitges, Nova de Sitges, Sant Pere de Riudebitlles, Masquefa, Llorenç del Penedès, Sant Pere de Ribes, Vilanova i la Geltrú i l'Arboç.

Segons el programa de mà, cada colla havia d'interpretar *dues danses de la seva elecció, en l'ordre prèviament sortejat*.

L'esperit de competició s'havia fet fort en la colla de Masquefa i aquell any van proposar-se de guanyar el primer premi fos com fos.

Tant va ser així que fins es van introduir alguns canvis en el vestuari. Ja ho hem explicat en l'apartat d'aquest llibre destinat a la indumentària: els bastoners d'un rengle anaven com sempre, és a dir, camisa,

¹²⁴ *El Día Gráfico*, Dimarts, 18 de Juny de 1935. Pàg.9.

¹²⁵ Pàg. 22.

¹²⁶ Converses amb Àngel Matas (Novembre de 2005).

pantalons i espadenyes blanques; els de l'altre rengle anaven amb camisa blava, faixa blanca i espadenyes de set vetes negres, a més de portar en total dues banderes¹²⁷.

No sabem qui va assessorar la colla de Masquefa però en qualsevol cas seguien tenint el mateix problema amb la música, i altra vegada van haver de llogar en Pepito Carbó.

Arribat el diumenge dia 14, els bastoners va anar a l'estació i van pujar el tren correu, que passava a les sis i quaranta dos del matí per Masquefa, arribant a Barcelona a les vuit i vint-i-dos a Barcelona.

Eren en total catorze bastoners; vuit que ballaven:

Joan Solies Sabater (cal Sastre)
Josep Matas Fosalba (cal Tabola)
Ramon Boldú Almirall (can Massana)
Salvador Sabater Bonastre, Cap de Colla (cal Batista)
Josep Mas Isart (cal Fassi)
Joaquim Casanoves Almirall (can Bonastre)
Àngel Matas Fosalba (cal Tabola)
Àngel Matas Pons (cal Àngel fuster)

I sis que feien de suplents:

Jaume Bonastre Cirera (cal avet)
Josep Castanyé Llopart (cal Castanyé)
Anton Isart Isart (can Valls)
Joan Cardús Ferrer (cal Senyoret)
Mingo Ollé Calsina (la Pedrosa)
Ramon Carné Valls (cal Biel)

En la sola fotografia que hom conserva d'aquella diada veiem la colla de Masquefa entrant a la Plaça de la República del Poble Espanyol en ball de Processó, i de gairell, parlant amb un bastoner de la colla, un dels suplents d'aquell dia, en Jaume Bonastre Cirera de *cal Avet*.

La premsa explica molt bé quin va ser l'ambient de la festa:

"EN EL PUEBLO ESPAÑOL CELEBROSE LA JORNADA DE LAS COMARCAS."

Los diversos actos que formaban el programa alcanzaron un brillante éxito y se evidenció la belleza y el interés que tienen algunas de las más típicas y antiguas manifestaciones del folklore de las comarcas del Panadés.

El público afluyó de una manera extraordinaria en los actos celebrados por la mañana, no así en los de la tarde, que la amenaza de lluvia restó público y deslució hacia el atardecer y deslució los últimos actos de la diada.

Hubo por la mañana repique de campanas, tracas, dianas, la celebración de unas bodas típicas de montaña con los consiguientes bailes (...), concursos de gralles, baile de bastones, gran desfile, etc.

Por la tarde se verificó el pasacalle y el gran festival de bailes del Panadés. Después se llevaron a cabo los concursos (...) Se efectuaron aún otras exhibiciones, concierto musical, demostraciones y castillos de fuegos artificiales."¹²⁸

¹²⁷ Val a dir que en la fotografia que hom conserva d'aquella diada no apreciem aquesta camisa blava de la qual en Matas parla al seu *Diari*.

¹²⁸ *El Día Gráfico*, 16 de Juny de 1936. Pàg. 8.



110. Barcelona. Concurs de ball de bastons de la Generalitat de Catalunya.

Entrada dels Bastoners de Masquefa a la *Plaça de la República* del Poble Espanyol, 14-06-1936. Encerclats, en Jaume Bonastre de cal Avet, que feia de suplent aquell dia, parlant amb un bastoner de Masquefa. Cedida: AHCB.